

ศักยภาพด้านการบริหารจัดการและการจัดทำบัญชี
ของวิสาหกิจชุมชนที่นำไปสู่ความสำเร็จ
The Management and Accounting Potential
of Community Enterprise that Leads to Success
วัชรินทร์ อรรถศรีวีร* และ ยุทธนา พรคอนันต์
Watcharin Akkasreeworn* and Yuttana Pakanan

สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จ.จันทบุรี 22000

Department of Accounting, Faculty of Management Sciences, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000, Thailand

*Corresponding author: E-mail: Watcharin.h@rbu.ac.th

(Received: December 9, 2024; Revised: March 18, 2025; Accepted: June 30, 2025)

Abstract: This study aims to examine the operational and accounting management potential of community enterprises that received the Outstanding Community Enterprise Award at the provincial level in 2022 and 2023. A mixed-methods research approach was employed. The qualitative phase involved structured interviews with 21 individuals, including presidents, committee members, and members of the community enterprises. Data were analyzed using content analysis. The quantitative phase collected data through questionnaires administered to 195 individuals, comprising presidents, committee members, and community enterprise members. Descriptive statistics were used for data analysis. The findings on operational management potential revealed that overall management performance was at a high level, with a mean score of 4.38. When examined by specific aspects, all areas were rated at a high level. Participation received the highest mean score (4.47), followed by product or service production (4.44), general management (4.43), and product or service development (4.18). Regarding accounting management potential, the overall performance was also rated at a high level, with a mean score of 4.18.

Keywords: Potential, management, accounting, community enterprise

บทคัดย่อ: งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรางวัลวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับจังหวัดประจำปี พ.ศ. 2565 และ ปี พ.ศ. 2566 การวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับประธานคณะกรรมการ และสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน จำนวน 21 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มประธาน คณะกรรมการ และสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน จำนวน 195 ราย วิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาศักยภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ พบว่า ศักยภาพด้านการบริหารจัดการในภาพรวมมีการดำเนินงาน/ปฏิบัติอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.38 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีการดำเนินงาน/ปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.47 รองลงมาคือ การผลิตสินค้าหรือบริการ มีค่าเฉลี่ย 4.44 การบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ย คือ 4.43 และ การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ มีค่าเฉลี่ย 4.18 สำหรับศักยภาพด้านการจัดทำบัญชีในภาพรวม มีการดำเนินงาน/ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.18

คำสำคัญ: ศักยภาพ การบริหารจัดการ การจัดทำบัญชี วิสาหกิจชุมชน

คำนำ

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และเศรษฐกิจฐานราก เป็นประเด็นยุทธศาสตร์ การพัฒนาที่สำคัญประการหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์ ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของประเทศไทย ที่มีเป้าหมายสำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขัน สร้างโอกาสและสร้างความเสมอภาคทางสังคมไปสู่การพัฒนาสังคมและชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อมุ่งการสร้างสมดุลและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนสามารถพึ่งตนเองและปรับตัวต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการปรับสมดุลทั้ง 3 มิติของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ในรูปแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วมการขับเคลื่อนในการพัฒนาภายใต้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Nakruang *et al.*, 2020) ทูทางสังคมจึงถูกนำมาใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่ชุมชน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและดำเนินกิจกรรมบนฐานของความรู้ท้องถิ่นและให้บริการด้วยความเป็นมิตร รวมถึงสร้างเครือข่ายด้านการอนุรักษ์และการพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน ใช้ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมมาพัฒนาสินค้าและบริการ (Aramsri *et al.*, 2022)

วิสาหกิจชุมชนจึงต้องตั้งศักยภาพของชุมชนในการคิดสร้างสรรค์ผลิตสินค้าหรือบริการ โดยนำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือทรัพยากรที่มีอยู่มาทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และต้องมีการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพึ่งพาตนเองและพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง การส่งเสริมสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนได้มีโอกาสเรียนรู้ตนเองอย่างเป็นระบบ จากนั้นควรศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมจากภายนอก โดยศึกษาวิธีคิด แนวทางการแก้ปัญหาจากแหล่งเรียนรู้หรือวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ เพื่อนำมาพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ และถอดบทเรียนวิธีคิด การบริหาร

จัดการ แนวทางการจัดการกับปัญหา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็ง เพื่อเป็นต้นแบบ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่วิสาหกิจชุมชนทั่วไป (Department of Agricultural Extension, 2013) ผู้นำจึงเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นและเป็นผู้ขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จและความยั่งยืน โดยผู้นำต้องมีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านคุณสมบัติและพฤติกรรมด้านการวางแผนกลยุทธ์ และด้านประชากรศาสตร์และบุคลิกภาพของผู้นำ ระดับการศึกษามีผลต่อความสามารถในการบริหาร (Sakullertwirat *et al.*, 2023) นอกจากนี้การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ดี รวมถึงการบริหารจัดการนวัตกรรมต้องอาศัยคนรุ่นใหม่ ๆ ในการคิดค้นและพัฒนาองค์ความรู้ อยู่เสมอ การประเมินผล การบริหารจัดการ ภูมิปัญญา การบริการจัดการแผน และสุดท้ายการบริหารจัดการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความพอเพียง ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน เป็นหลักแนวคิดที่ต้องพึงระลึกไว้เสมอ รวมถึงต้องให้สมาชิกในวิสาหกิจชุมชนต้องปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดความยั่งยืนได้ สิ่งทีกล่าวมานี้ล้วนแต่เป็นแนวทางในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้เพื่อให้เกิดความยั่งยืน (Mettathamrong *et al.*, 2019)

ทั้งนี้หากวิสาหกิจชุมชนมีศักยภาพด้านการบริหารจัดการและการจัดทำบัญชีที่ดีจะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบผลสำเร็จ จนได้รับการคัดเลือกในการประกวดวิสาหกิจชุมชนดีเด่นในระดับจังหวัด การวิจัยครั้งนี้จะนำองค์ความรู้ที่วิสาหกิจชุมชนที่มีการบริหารจัดการที่ดี มีแนวโน้มการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการประกอบธุรกิจที่เป็นประโยชน์กับชุมชนและสังคม โดยมุ่งเน้นการศึกษาศักยภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรางวัลวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับจังหวัด ประจำปี พ.ศ. 2565 และปี พ.ศ. 2566 เพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (mixed methods approach) เพื่อศึกษาศักยภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรางวัลวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับจังหวัดประจำปี พ.ศ. 2565 และ ปี พ.ศ. 2566 ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2567 – กันยายน พ.ศ. 2567 พื้นที่วิจัยได้แก่ วิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่ 1 ถึง 6 ประกอบด้วย สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากาเกษตรที่ 1 จังหวัดชัยนาท สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากาเกษตรที่ 2 จังหวัดราชบุรี สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากาเกษตรที่ 3 จังหวัดระยอง สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากาเกษตรที่ 4 จังหวัดขอนแก่น สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากาเกษตรที่ 5 จังหวัดสงขลา สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากาเกษตรที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประธาน คณะกรรมการ สมาชิกผู้ถือหุ้นของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรางวัลระดับจังหวัด พ.ศ. 2565 จำนวน 46 แห่ง และ พ.ศ. 2566 จำนวน 8 แห่ง จำนวนรวมทั้งสิ้น 54 แห่ง แห่งละ 7 คน รวมจำนวน 378 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยนี้แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ประธาน คณะกรรมการ สมาชิก ผู้ถือหุ้นของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรางวัลระดับจังหวัด ปี พ.ศ. 2565 และ พ.ศ. 2566 กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1967) โดยสมมติค่าสัดส่วนเท่ากับ 378 ราย และที่ระดับความเชื่อมั่นที่ .95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดความคลาดเคลื่อน .05 เป็นจำนวน 195 ราย การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) เครื่องมือในการเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามศักยภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านการจัดทำบัญชีของ

วิสาหกิจชุมชนที่แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกิจการ จำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 2 ข้อมูลศักยภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการองค์กร ประกอบด้วย การบริหารจัดการ การผลิตสินค้าหรือบริการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ การมีส่วนร่วม จำนวน 43 ข้อ และส่วนที่ 3 ข้อมูลศักยภาพการดำเนินงานด้านการจัดทำบัญชีและการจัดการทางการเงิน ประกอบด้วย การจัดทำบัญชี การจัดการทางการเงิน จำนวน 19 ข้อ ซึ่งได้วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการแบบสอดคล้องภายในชุดเดียวกัน โดยทำการทดสอบแบบ Cronbach Alpha ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ที่ได้ค่าความน่าเชื่อถือ เท่ากับ 0.992

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร คือ ประธาน คณะกรรมการ สมาชิกผู้ถือหุ้นของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรีที่ได้รับรางวัลระดับจังหวัด ปี พ.ศ. 2565 และ พ.ศ. 2566 เครื่องมือในการเก็บข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์ศักยภาพการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการและด้านการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์คือ ประธาน คณะกรรมการ สมาชิกผู้ถือหุ้นของวิสาหกิจชุมชน จำนวน 3 แห่ง แห่งละ 7 ราย รวม 21 ราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณมีวิธีดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. โทรศัพท์ประสานขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชน และส่งจดหมายพร้อมแบบสอบถาม หนังสือขอความร่วมมือ เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย เอกสารแสดงความยินยอม และ ของที่ระลึก

2. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาทำการประมวลผล และวิเคราะห์ผล

การวิจัยเชิงคุณภาพมีวิธีดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. โทรศัพท์ประสานนัดหมายขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นและสัมภาษณ์ประธาน คณะกรรมการ สมาชิกผู้ถือหุ้นของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรีที่ได้รับรางวัลจำนวน 3 แห่ง ณ สถานที่ตั้งของวิสาหกิจชุมชน

2. จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ ไปยังวิสาหกิจชุมชนทั้ง 3 แห่ง

3. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ศักยภาพการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการและด้านการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยทำการถอดบทสนทนาอย่างละเอียดเพื่อจับใจความสำคัญและนำข้อมูลที่ได้มาอธิบายการสังเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางและสรุปเป็นแผนภาพ

2. ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม ศักยภาพการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการและด้านการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาศักยภาพการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ส่วนใหญ่มีบทบาทในวิสาหกิจชุมชนเป็นคณะกรรมการ คิดเป็นร้อยละ 61.61 รองลงมา คือ สมาชิก คิดเป็นร้อยละ 24.10 และเป็นประธาน คิดเป็นร้อยละ 14.29 โดยรูปแบบการดำเนินธุรกิจ ดำเนินธุรกิจในรูปแบบบุคคลธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 87.50 และดำเนินธุรกิจในรูปแบบนิติบุคคล คิดเป็นร้อยละ 12.50 มีระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ ระหว่าง 1-10 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 62.50 รองลงมาคือระหว่าง 11-20 ปี และ 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 18.75 เท่ากัน ดังแสดงใน Table 1

Table 1. General information of the respondents

General information of the respondents		Amount	Percentage
Role in community enterprises	Chairman	16	14.29
	Committee	69	61.61
	Member	27	24.10
	Total	112	100.00
Business model	Individual	98	87.50
	Legal entity	14	12.50
	Total	112	100.00
Period of business operation	1 - 10 years	70	62.50
	11 - 20 years	21	18.75
	More than 20 years	21	18.75
	Total	112	100.00
Number of members in community enterprises	No more than 15 people	29	25.89
	16 – 30 people	32	28.56
	More than 30 people	51	45.55
	Total	112	100.00

ขณะที่ผลการดำเนินงาน/ปฏิบัติ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน โดยด้านการบริหารจัดการ องค์กร มีค่าเฉลี่ย 4.38 และด้านการจัดทำบัญชี มีค่าเฉลี่ย 4.18 ตามลำดับ ดังแสดงใน Table 2

Table 2. The results of the analysis of the management potential of community enterprises leading to overall success.

Potential	$\bar{X}$	S.D.	Interpretation	Rating
The management potential	4.38	0.81	A lot of operation/practice	1
The accounting potential	4.18	1.00	A lot of operation/practice	2

ส่วนศักยภาพด้านการบริหารจัดการ องค์กรในภาพรวม พบว่า มีการดำเนินงาน/ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.38 เมื่อพิจารณาราย ประเด็น พบว่ามีการดำเนินงาน/ปฏิบัติอยู่ในระดับ มากทุกประเด็น โดย การมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.47 รองลงมา คือ การผลิตสินค้าหรือบริการ มีค่าเฉลี่ย 4.44 การบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ย คือ 4.43 และการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ มีค่าเฉลี่ย 4.18 ดังแสดงใน Table 3

Table 3. Results of the analysis of the management potential of community enterprises that lead to success. In the management potential

The management potential	$\bar{X}$	S.D.	Interpretation	Rating
Management	4.43	0.74	A lot of operation/practice	3
Production of goods or services	4.44	0.79	A lot of operation/practice	2
Product or service development	4.18	0.95	A lot of operation/practice	4
Participation	4.47	0.76	A lot of operation/practice	1
Total average	4.38	0.81	A lot of operation/practice	

2. ผลการศึกษาศักยภาพการดำเนินงานด้านการจัดทำบัญชี พบว่า ในภาพรวม มีการดำเนินงาน/ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.18 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า มีการดำเนินงาน/ปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งสองประเด็น โดยการจัดทำบัญชี มีค่าเฉลี่ย 4.30 และ การจัดการทางการเงิน มีค่าเฉลี่ย 4.05 ดังแสดงใน Table 4

Table 4. Results of the analysis of the management potential of community enterprises that lead to success. In the field of accounting

The accounting potential	$\bar{X}$	S.D.	Interpretation	Rating
Accounting	4.30	0.94	A lot of operation/practice	1
Financial Management	4.05	1.06	A lot of operation/practice	2
Total average	4.18	1.00	A lot of operation/practice	

3. ผลการศึกษาศักยภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านบัญชีและการจัดการทางการเงินของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี ที่นำไปสู่ความสำเร็จโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 21 คน ประกอบด้วยประธาน คณะกรรมการ และสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับจังหวัด ประจำปี 2565 และปี 2566 จำนวน 21 ราย ประกอบด้วย วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองตาหุ้ง อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านตะปอนน้อย อำเภอลอง จังหวัดจันทบุรีและวิสาหกิจชุมชนกลุ่มกล้วยฉาบสดงบ้านทรัพย์สมบูรณ์ อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี แสดงใน Figure 1

Figure 1. Community enterprise workshops and interviews

- A. Community enterprise, housewives and farmers group, Ban Nong Ta Ngun, Na Yai Am district, Chanthaburi province
- B. Mae Baan Tapon Noi community enterprise, Khlung district, Chanthaburi province
- C. Ban Sap Sombun banana cymbal and sesame group community enterprise, Soi Dao district, Chanthaburi province

จากภาพที่ 1 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและด้านบัญชีและการจัดการทางการเงินของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรีที่นำไปสู่ความสำเร็จได้นั้น วิสาหกิจชุมชนต้องมีการดำเนินงานด้านบริการจัดการองค์กร ที่มุ่งเน้นการบริหารงานและการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการกำหนดเป็นข้อตกลงที่ชัดเจน ตลอดจนการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ เป็นเอกลักษณ์ และมีราคาเหมาะสม รวมไปถึงการพัฒนาสินค้าหรือบริการให้มีบรรจุภัณฑ์ทันสมัย สะดวก และช่องทางการกระจายสินค้าที่เข้าถึงผู้บริโภคยุคใหม่ การร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เพื่อเข้าถึงแหล่งทุน องค์ความรู้เพื่อนำมาปรับใช้ในการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์ สำหรับศักยภาพด้านการจัดทำบัญชีนั้น จะต้องมีการจดบันทึกและจัดทำบัญชีเป็นประจำสม่ำเสมอ มีการจัดทำต้นทุนการผลิตสินค้า และทะเบียนคุมต่าง ๆ เช่น ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนสินทรัพย์ ทะเบียนสินค้า เป็นต้น ตลอดจนการจัดทำสรุปผลการดำเนินงานและรายงานให้สมาชิกทราบ ทั้งนี้วิสาหกิจชุมชน ต้องมีการจัดการทางการเงินที่เหมาะสม คือ จัดหาแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม และการจัดสรรผลกำไรแก่สมาชิกที่เป็นธรรม และบริหารจัดการหนี้สินที่มีประสิทธิภาพ โดยสามารถสรุปศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่นำไปสู่ความสำเร็จ แสดงใน Figure 2

Figure 2. The management and accounting potential of community enterprise that leads to success

วิจารณ์

จากการศึกษาศักยภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรางวัลวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับจังหวัดประจำปี พ.ศ. 2565 และปี พ.ศ. 2566 สามารถอภิปรายผลดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จให้กับวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรางวัลวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับจังหวัดประจำปี พ.ศ. 2565 และปี พ.ศ. 2566 คือ ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามความเหมาะสม รองลงมา คือ การบริหารงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ทิศทาง ในการจัดตั้งกลุ่มและชี้แจงให้สมาชิกทราบ มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลง ที่จำเป็นต่อการบริหารงานเป็นลายลักษณ์อักษร จัดทำแผนงาน กิจกรรมดำเนินงาน

อย่างชัดเจน กำหนดโครงสร้างหน้าที่ การบริหารงานที่เหมาะสม มีการประชุมรับรู้ผลการดำเนินงานของกลุ่มเป็นประจำทุกปี มีการควบคุมให้สมาชิกปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับ Baedcharoen *et al.* (2022) ที่ได้ระบุว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านผู้นำ และปัจจัยด้านสมาชิก เป็นจุดเด่นในปัจจัยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ จังหวัดลำพูน และยังสอดคล้องกับ สอดคล้องกับ Rittipakdee and limsakun (2024) ที่ระบุว่า ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 7 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดโครงสร้าง แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ด้านการเงิน และการบัญชี มีการจัดทำบัญชีอย่างมีระบบ

มีความโปร่งใส 2) ด้านการผลิต มีการวางแผนการผลิตและจำหน่าย การสร้างเครือข่ายผลิตภัณฑ์ 3) ด้านการตลาด มีการจำหน่ายทั้งในประเทศ และต่างประเทศ มีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์โดยผ่านสื่อต่าง ๆ 4) ด้านภาวะผู้นำ ประธานกลุ่มมีความสามารถในการบริหารธุรกิจ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความสามารถในการเผชิญหน้ากับปัญหาได้อย่างดี 5) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และพัฒนากลุ่ม 6) ด้านสวัสดิการ จัดสวัสดิการให้กับสมาชิกในยามเจ็บป่วย หรือคลอดบุตร 7) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีการประสานงานอย่างต่อเนื่องระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ โดยได้รับการสนับสนุนในด้านเงินทุน การตลาด และการศึกษา ดูงาน สอดคล้องกับ Loywattanagul (2016) ที่ได้ระบุว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดยะลา โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าเห็นด้วยในระดับมากที่สุดคือ ด้านผู้นำ รองลงมา คือ ด้านการผลิต และเห็นด้วยในระดับมาก คือ ด้านการจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการเงิน และด้านการตลาด ตามลำดับ สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า และ คิดค้น ปรับปรุงวิธีการสร้างสรรค์นวัตกรรม พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการจัดทำบัญชี ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จให้กับวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรางวัลวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับจังหวัดประจำปี พ.ศ. 2565 และปี พ.ศ. 2566 คือ วิสาหกิจชุมชนนั้นมีการจัดทำรายงานทางการเงิน ที่ถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกบัญชีและการจัดทำรายงานทางการเงิน มีการเปิดเผย สื่อสารข้อมูลด้านบัญชี ได้แก่ ข้อมูลสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ ค่าใช้จ่าย กำไรขาดทุน เงินปันผล ให้สมาชิกทราบ มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด มีการพัฒนาระบบการบริหารการเงิน การควบคุมต้นทุนการผลิต

สอดคล้องกับ Noicham *et al.* (2018) ศึกษาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีระบบควบคุมทางการเงินแบบง่าย ๆ แต่เป็นระบบ และมีบัญชีวิสาหกิจที่ถูกต้อง ผลประกอบกิจการกลุ่มทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการประกอบกิจการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่จัดตั้งกลุ่มทุกข้อมีการประกอบกิจการอย่างต่อเนื่อง กลุ่มวิสาหกิจที่กู้ยืมเงินทุนเพื่อประกอบกิจการส่วนใหญ่ค้างชำระบ้าง แต่ส่งตามกำหนด และกลุ่มวิสาหกิจมีกฎระเบียบและข้อบังคับของกลุ่มที่ชัดเจน ได้จดทะเบียนจัดตั้งแล้วและได้ประกอบการ และยังสอดคล้องกับ Nakruang *et al.* (2017) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดยะลา พบว่า ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารการตลาด และด้านคุณลักษณะของสมาชิกมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจ ชุมชนจังหวัดยะลาตามลำดับ

สรุป

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่นำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้นประกอบด้วยศักยภาพ ในด้านต่าง ๆ คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กร และการแบ่งหน้าที่ การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่น ๆ แก่สมาชิก ซึ่งผู้ที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อน คือ ประธานหรือผู้นำของกลุ่ม 2) ด้านการจัดทำบัญชี โดยการให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านการบัญชีและวางแผนทางการเงิน ได้แก่ การควบคุมต้นทุนการผลิตให้ลดลง การส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิก การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างสม่ำเสมอ การจัดทำรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง มีการเปิดเผยสื่อสารข้อมูลด้านบัญชีให้สมาชิกทราบ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชน เพื่อพัฒนาและประชาสัมพันธ์สินค้าบริการของวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- Aramsri, K., A. Suwanna, J. Manajanyapong, K. Keatipong, T. Chaiprakong and C. Nimitkul. 2022. From practical guidelines of community enterprises based on social capital to responsible tourism in Mae Sa-Kog Ma biosphere reserve, Chiang Mai province. *Journal of Community Development and Life Quality* 10(1): 1-10. (in Thai)
- Baedcharoen, I., A. Aksornatp and C. jatuprayoon. 2022. Success factors of managing the gold color longan flesh processing community enterprise management in Ban Thi sub-district, Ban Thi, Lamphun province. *Payap University Journal* 32(2): 82-98. (in Thai)
- Department of Agricultural Extension. 2013. *Agricultural Extension Officer Operations Manual: Lessons Learned from Agricultural Extension Work*. Printing House of the Agricultural Cooperatives Federation of Thailand, Bangkok. (in Thai)
- Loywattanagul, S., O. Kamol, P. Tobprokhaon and M. Thongthai. 2016. Success factors of community enterprises in Yala province. *Journal of Rajanagarindra* 13(29): 251-258. (in Thai)
- Mettathamrong, J., C. Phromket and K. Vichasilp. 2019. Analysis of a confirmatory factor model of community enterprise management in Sakon Nakhon province to Thailand 4.0. *Journal of Community Development and Life Quality* 7(3): 249-260. (in Thai)
- Nakruang D., K. Donkwa and A. Suvittawat. 2020. Effect of entrepreneurial orientation on corporate sustainability performance: mediating role of differentiation and the knowledge integration capability of community enterprises. *Journal of Community Development and Life Quality* 9(1): 39-50. (in Thai)
- Nakruang, D., S. Wattanayuenyong and N. Lekhawichit. 2017. Factors influencing the business performance of Yala community enterprises. *Srinakharinwirot Research and Development Journal of Humanities and Social Sciences* 9(17): 69-77. (in Thai)
- Noicham S., V. Tarasansomba and S. Sangjindavong. 2018. Management of community enterprises, District, Samutsongkhram Province. *Kasem Bundit Journal* 19(Special Edition, 3): 130-137. (in Thai)
- Rittipakdee, K. and N. limsakun. 2024. Success factors in operating the community enterprise of the Musslim-Clothing product group (DALA PATEK) at Khuan Sato Subsdistrict, Khuan Don District, Satun Province. *Journal of MCU NakhonDhat* 11(9): 199-210. (in Thai).
- Sakullertwirat, J., W. Leardmuang and B. Kanchanabha. 2023. A survey of attitude towards decision making in choosing the country leaders for sustainable development. *Journal of Community Development and Life Quality* 11(2): 89-102. (in Thai)